

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI ARASINDA YAŞANAN HAKSIZ REKABET ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yrd.Doç.Dr.Vesile ÖMÜRBEK[*]
Tark TÜRKÖĞLU[**]

ÖZ

Günümüzde yaşanan gelişmeler neticesinde muhasebecilik anlayışında farklılık ve meslek mensupları arasında ekonomik ve sosyal dengesizlikler oluşmaktadır. Muhasebe mesleği de haksız rekabet olmak üzere birçok mesleki sorun ile karşı karşıya kalmaktadır.

Araştırmanın Amacı : Araştırmanın amacı; Isparta il merkezinde faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensupları arasında ekonomik, sosyolojik, hukuki vb. sorunlardan kaynaklanan haksız rekabetin varlığını ve bu soruna neden olan etmenleri tespit etmektir. Bu soruna neden olan etmenler meslek mensuplarının mesleki deneyim süresine göre ayrıntılı olarak incelenmektedir. Ayrıca mevcut sorunun giderilmesine yönelik ortaya atılan çözüm önerileri ile hazırlanan projeler incelenmiş ve yapılan saha araştırması ile de konu hakkında güncel bilgilere ve görüşlere yer verilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi : Araştırmada; literatür incelemesi, araştırmaya dahil edilen meslek mensuplarının belirlenmesi, araştırmanın amaç ve hipotezlerinin belirlenmesi, anket sorularının hazırlanması, anket formlarının uygulanması, verilerin kodlanması ve düzenlenmesi, istatistiksel analizlerin yapılması ve sonuçların değerlendirilmesinden şeklinde bir yöntem izlenmiştir. Hazırlanan anketler Isparta il merkezinde faaliyette bulunan toplam 152 meslek mensubuna yüzyüze görüşme yöntemi ile yapılmıştır. Bu yöntemle değerlendirmeye uygun 70 anket formu elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan anket, meslek

* Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Öğretim Üyesi, vesileomurbek@sdu.edu.tr

** SMMM, tariktt84@hotmail.com

mensuplarının demografik özelliklerinin ve haksız rekabet sorunu hakkındaki düşüncelerinin tespiti için iki bölüm ve 31 sorudan oluşmaktadır.

Bulgular ve Sonuç

Muhasebe meslek mensupları arasında başta tahsilat sorunu olmak üzere ücret üzerinden yaşanan haksız rekabetin olduğu ve meslek mensuplarının meslekleri dışındaki işlerle uğraşmalarının haksız rekabetin etkisini daha da arttırdığı belirlenmiştir. Meslek mensupları, mevcut sorunların tespiti ve çözümünde güncel mevzuatları yetersiz görmektedirler. Haksız rekabetin meslek mensuplarının toplumdaki mesleki itibarlarına gölge düşürdüğü ve muhasebe mesleğinin hak ettiği saygınlığa ulaşmasını engellediği sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ise mesleki haksız rekabetin varlığının büyük oranda kabul gördüğü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu sorunun meslek mensuplarına ekonomik ve sosyolojik açıdan önemli zararlar verdiği de tespit edilmiştir.

Anahtar Kelime : Haksız Rekabet, Muhasebe Meslek Mensubu

A Study on Unfair Competition Among Accounting Professionals

ABSTRACT

Recent developments result changes in the concept of accounting and cause economical and social inequalities among the accounting professionals. Like many other professions, accounting face several occupational problems, including unfair competition.

Aim of the Study: Aim of the study is to determine the drivers of unfair competition, which occurs due to economical, sociological, legal etc. reasons between the accounting professionals that work in Isparta city center. The drivers of the unfair competition have been investigated in details by the experience of the accounting professionals. The projects, suggesting solutions to the problem have been also investigated and recent information and opinions have been obtained by conducting an empirical study.

Method of the Study: The method of this research consists of literature research, determining the sample, defining the aim and hypothesis of the study,

preparing the questionnaire, coding and arranging the data, running the statistical analyzes and discussing the results. The questionnaire has been distributed to total 152 accounting professionals in Isparta city center by carrying out a face-to-face survey. A total of 70 valid responses have been collected. The questionnaire consists of 31 questions in two sections about demographic details and the opinions regarding unfair competition.

Findings and Results: It was found that payment and collection problems mainly cause the unfair competition among the accounting professionals while any other business that they also work increases its effects. Accounting professionals find the present legislation insufficient in terms of determining and solving the existing problems. It was understood that unfair competition negatively affects the prestige of the accounting professionals in the society and blocks their efforts to reach the level of prestige that they deserve. The overall finding of the research suggests that occupational unfair competition has been widely accepted. Furthermore, it was discovered that this problem causes economical and sociological damages to the accounting professionals.

Keywords : Unfair Competition, Accounting Professionals

GİRİŞ

İşletmeler hangi ekonomik dönemde olursa olsun faaliyetlerini ve yaşamlarını sürdürme amacını taşımakta ve bu çerçevede faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ancak günümüzdeki küresel ekonomik şartlar göz önüne alındığında işletmelerin birçok ekonomik sorunla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. İşletmelerin bu ekonomik sorunları aşması ve amaçları doğrultusunda çalışmalarına devam edebilmesi için işletme yöneticilerinin belirlenen amaçlar doğrultusunda çalışmalar yapması ve kendilerine gerçek ve kesintisiz bir bilgi akışının olması gerekmektedir. Bu konudaki bilgi akışını sağlayan birim de muhasebe birimidir. Çünkü muhasebe birimi işletme yöneticilerinin ihtiyaç duyduğu tüm mali bilgilerin saklandığı yerdir.

Teknoloji ve ekonomide yaşanan küresel gelişmeler her sektörde olduğu gibi muhasebecilik sektöründe de etkili olmuş, muhasebe mesleği uygulamalarında ve meslek mensuplarının çalışma koşul ve şekilleri üzerinde köklü değişikliklere

neden olmuştur. Bunun yanı sıra gelişen teknoloji sayesinde meslek mensupları meslek icralarını daha kolay ve daha kısa sürede yerine getirmeye başlamışlardır.

1. HAKSIZ REKABET

Türk Hukuku'nda haksız rekabete ilişkin düzenlemeler, temel olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 56. ve 57. maddelerinde yer almasının yanı sıra Borçlar Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Kanun gibi birçok kanunda haksız rekabeti düzenleyen hükümler bulunmaktadır (Akın, 2010:82). Ayrıca Haksız Rekabet Hükümleri 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nda yer almıştır.

En yaygın olarak kullanılan ve bilinen haksız rekabet tanımı TTK'nun 56. maddesinde "aldatıcı hareket ve hüsnüniyet kaidelerine sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suistimali" olarak belirtilmiştir (Onat, Doğrusöz ve Töralp, 2011:113).

Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen düzenlemelerdeki amaç, ticari hayatın gerektirdiği dürüstlüğün ve ticari ahlakın korunmasını sağlamak ve rekabet özgürlüğünü bu yönde sınırlamaktır. Bu bağlamda haksız rekabet hükümlerinin bazı unsurları ve haksız rekabetin oluşmaması için gerekli hususları içermesi gerekmektedir (Oruç, 2009:5-6).

Haksız rekabetin unsurları dört farklı etmeden oluşmaktadır. Bunlar; *İktisadi Rekabet, Rekabet Hakkının Kötüye Kullanılması, Zarar veya Zarara Sebep Olma Tehlikesi* ve *İllyet Bağı* şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bu unsurlara göre haksız rekabetten söz edebilmek için, ekonomik bir etkinlikten yani kazancın varlığından, dürüstlük kurallarına aykırı hareketlerden, maddi ve manevi oluşan ya da oluşabilecek zararlardan bahsetmek ve bu üç unsurun birbirleriyle aynı zamanda meydana geldiğinden emin olmak gereklidir (Akın, 2010:87-88).

Haksız rekabet halleri ise TTK'nun 57. Maddesinde tek tek belirtilmiştir. Bunlar (Onat, Doğrusöz ve Töralp, 2011:113-117);

- Kötülemek,
- Başkasının ahlaki ve mali iktidarı hakkında gerçeğe aykırı bilgi vermek,
- Bir kişinin kendisi ile ilgili olarak yanlış veya yanıltıcı bilgi vermesi,
- Yanlış unvanla, mesleki adlar ve işaretler kullanma,

- Karışıklığa (iltisaba) yol açmak,
- Üçüncü kişilerin vekil ya da yardımcılarının görevlerini ihlale sevk etmek,
- Üçüncü kişileri aldatarak işletmenin sırlarını ele geçirmek,
- Üçüncü kişilerin, iyi niyet kurallarına aykırı bir biçimde ele geçirilen ticaret ve imalat sırlarından faydalanma ve onları başkasına yaymak,
- Üçüncü kişileri aldatıcı iktisadi belgeleri sunmak ve
- İş hayatı şartlarına kasten uymamak şeklinde sıralanabilir.

Görüldüğü gibi rekabet ve haksız rekabet unsurları, meydana gelme şekilleri, içerikleri ve hükümleri açısından birbirine son derece yakın olgular olup günümüz ekonomik koşulları göz önüne alındığında başta TTK olmak üzere diğer kanunlarda önemle üzerinde durulmaktadır.

1.1. Muhasebe Mesleğinde Yaşanan Haksız Rekabeti Oluşturan

Etmenler

Rekabet, toplumda yaşayan insanlar arasında bilimsel, politik, sportif, ekonomik ve diğer birçok alanda ortaya çıkan sosyolojik bir olgudur. Haklı rekabette hizmet yarışı, bilgi ve yeterlilik yarışı, teknoloji ve sistem yarışı vardır. Dolayısıyla haklı rekabet muhasebe ve denetim mesleği için değerlendirildiğinde bu mesleklerin kimliğini üst seviyelere çıkarma yarışı olarak görülmelidir. Ancak meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabet ise meslekle bağdaşmayan durumları, haksız kazançları ve üretmeden paylaşmayı içermektedir. Bu durum da meslek mensuplarına maddi ve manevi zarar vermekte, mesleki saygınlığı ortadan kaldırmakta ve ciddi mesleki sorunların oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Arı, 2011:66).

Bu nedenle haksız rekabet sorunu aşağıda “ana etmenler” ve “diğer etmenler” olmak üzere iki gruba ayrılarak maddeler halinde açıklanmaya çalışılmaktadır.

1.1.1. Meslek Mensupları Arasında Haksız Rekabeti Oluşturan Ana

Etmenler

Meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabeti oluşturan ana etmenleri ücret tarifesi üzerinden kaynaklanan haksız rekabet ile reklam ve tanıtım yoluyla yapılan haksız rekabet olarak iki başlık altında toplanabilir.

- Ücret Tarifesinden Kaynaklanan Haksız Rekabet

Ülkemizde muhasebe mesleği her zaman ekonomik gelişmelerden ve krizlerden en çok etkilenen hizmet sektörlerinden biridir. Ülke ekonomimizin uzun yıllar IMF istikrar programlarına bağlı kalması, uluslararası ekonomik gelişmeler, dövizde meydana gelen dalgalanmalar, ülkemizde yıllar boyunca ekonomik krizlere neden olmuş, bu nedenden dolayı da muhasebe-müşavirlik hizmetlerinden doğan bedellerinde zamanında tahsil edilememesi ya da hiç alınmaması sonuçlarını doğurmuştur (Gündüz, 2006:1).

Bu nedenle meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabetin en önemli unsurlarından birinin ücret olduğu anlaşılmaktadır. Ücretin düşük düzeyde oluşması hizmetin kalitesine yansiyarak haksız rekabete neden olmakta, bu durum hem meslek mensubunu hem hizmetten yararlananları hem de toplumu olumsuz etkilemektedir. Ücretin yüksek düzeyde oluşması ise hizmetten yararlananların haksızlığa uğramasına yeni arayışlara yönelmesine neden olmakta, bu da meslek mensuplarını olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda hem meslek mensuplarını hem de hizmetten yararlananları mağdur etmeyecek, meslek mensuplarının arasında haksız rekabete neden olmayacak, mesleğin gelişmesine olanak sağlayacak yeni bir asgari ücret sisteminin oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Arıkan, :1).

- Reklam ve Tanıtım Yoluyla Yapılan Haksız Rekabet

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği'ne göre meslek mensuplarının her türlü reklam ve reklam sayılabilecek eylem ve davranışlarda bulunması yasaklanmıştır. Ancak günümüz ekonomik şartları göz önüne alındığında meslek mensuplarının bilerek ya da bilmeyerek bu tür eylemlere girdikleri görülebilmektedir.

Reklam vb. davranışlar da birkaç farklı yöntemle ayrılmış durumdadır. Bu yöntemlerden en yaygını ruhsat kiralama ve tabela standartlarına uygun olmayan tabela ve kartvizitler kullanma olduğu söylenebilmektedir (Topçu, 2010;40).

Ruhsat kiralama yoluyla haksız rekabet son zamanlarda giderek artış göstermektedir. Bu davranışın, geçtiğimiz yıllarda bazı geçici maddeler sayesinde ruhsat sahibi olan ancak mesleği tam olarak icra edemeyecek yaşta ve bir o kadar da deneyim sahibi olmayan kişilerden kaynaklandığı söylenebilmektedir. Bu kişilerin ruhsatlarını mesleki bilgi ve birikime ne düzeyde sahip olduğu bilinmeyen kişilere

kiralaması ve bu sayede haksız kazanç elde etmesi tüm meslek mensuplarına zarar verdiği yadsınamaz bir gerçektir (Topçu, 2010;40).

Bir diğer unsur olan Tabela standartları üzerinden yapılan haksız rekabet ise tabelanın uygulama biçiminden doğmaktadır. Bazı il ve ilçelerde meslek mensuplarının tabela uygulama standartlarındaki boşluklardan faydalanarak gereğinden büyük, dikkat çeken ışık, renk, amblemler içeren tabelalar kullandıkları görülmektedir. Ayrıca bazı meslek mensuplarının kartvizitlerinin arka yüzlerinde birlikişilik, eksperlik, takipçilik, sigortacılık vb. ifadeler yazdırdıkları tespit edilmektedir. Bu durum meslek mensupları içinde haksız fiile ve haksız rekabete neden olan bir unsurdur (Topçu, 2010;40).

Bu bağlamda aşağıda sayılı haller bu hususta özellikle haksız rekabet teşkil etmektedir: (Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu [TÜRHAİK], 2011: 48-52)

- Meslek mensuplarının dürüstlüğü, güvenilirliği ve tarafsızlığı hakkında yanlış ve asılsız beyanlarda bulunmak,
- Meslek mensuplarının hizmetlerini ve faaliyetlerini yanlış, yanıltıcı veya yersiz açıklamalarla kötülemek,
- Meslek mensupları hakkında asılsız ihbar ve şikâyette bulunmak,
- Kendisi, hizmetleri ve faaliyetleri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak,
- Sahip olmadığı meslek unvanını kullanmak,
- Mesleki ve akademik unvan dışında sahip olunan başka unvanları kullanmak,
- Başlıklı kağıtların, kartvizit ve tabelaların reklam niteliğinde düzenlenmesini sağlamak ve bu belgelerde mesleki ve akademik unvanlar ile iletişim bilgileri haricinde bilgilerin olmasına göz yummak,
- Serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik hizmeti hiçbir sıfat altında marka olarak tescil ettirilemez,

- Büro açılışlarını basın ve yayın yoluyla duyuramazlar,
- Mesleğin ilke ve kurallarının tümüne uymak koşulu ile meslek mensupları teknolojinin tüm imkanlarından faydalanabilir. İnternet kullanımına giren web sitelerinde “unvanı.tr” uzantılı siteler kullanabilirler ve bu sitelerinde her hangi bir reklam faaliyeti kabul edemez ve reklam alamazlar.

1.1.2. Meslek Mensupları Arasında Haksız Rekabeti Oluşturan Diğer Etmenler

Meslek mensupları arasında haksız rekabeti oluşturan diğer etmenler ise şöyle sıralanmaktadır : (Arıkan, 2000:2, Arıkan, 2002:1, Ataman, 2010:18, Dede, 2007:14, Dede, 2009:31, Dilekyiğit, 2009:22, Doğan, 2010:45, Topçu, 2010:37, Yaşar, 2011:1,)

- Tahsilat sorunundan kaynaklanan haksız rekabet,
- Yıl sonunda talep edilen defter tasdik ücretinden kaynaklanan haksız rekabet,
- Meslek mensuplarının standartlarına uymamaktan kaynaklanan haksız rekabet,
- Kamu denetimindeki yetersizlikten doğan haksız rekabet,
- Meslek mensubu - mükellef çalışma planının olmamasından kaynaklanan haksız rekabet,
- Yeminli mali müşavirlerden ve denetim firmalarından kaynaklanan haksız rekabet,
- Mükelleflerin bilinç düzeyinden kaynaklanan haksız rekabet,
- Meslek mensuplarının gösterdiği fazla hoşgörüden doğan haksız rekabet,
- Mesleki mevzuattan kaynaklanan haksız rekabet,
- Mali idareden ve vergi mevzuatından kaynaklanan haksız rekabet,
- Meslek örgütlerinden ve yöneticilerinden kaynaklanan haksız rekabet ve
- Bağımlı olarak çalışan meslek mensuplarından kaynaklanan haksız rekabettir.

1.2. Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'nun (TÜRHAİK) Haksız Rekabete İlişkin Meslek Mensuplarına Getirmiş Yaptırımları Ve Çözüm Önerileri

Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'nun (TÜRHAİK) meslek mensuplarına getirmiş olduğu yaptırımlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır: (TÜRMOB/ TESMER, 2007:132, TÜRHAİK, 2011:15,)

- Büro edinme zorunluluğu,
- Ortaklık bürosu veya şirket kurarak faaliyette bulunabilme,
- Kaşe kullanma usulleri ile ilgili mecburi meslek kararı,
- Tabela asma zorunluluğu ve
- Sözleşme ve ücrete ilişkin esaslardır.

TÜRHAİK'in ülke bazında meslek mensupları arasındaki haksız rekabetin ortadan kaldırılması için "Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği"nin uygulanması konusunda kilit rol oynadığı kesindir. TÜRHAİK'in ilgili yönetmeliğin uygulama birliğinin sağlanması, mevzuat düzenlemeleri ve geliştirilmesi ile idari planlamalar konularında düzenleyici kurul olma özelliği göz önünde bulundurulduğunda, takip eden dönemlerde Kurul'un haksız rekabeti önlemek için üzerinde çalıştığı konular ve çözüm önerileri aşağıda belirtilmiştir: (Arıkan, 2011:12-13)

Mesleki özen kavramının içinin doldurulması ile mesleki vizyon yükseltilmelidir.

- Büro Standartları Yönetmeliği ile Elektronik Sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği'nin çıkarılmasına öncelik verilmelidir.
- Kalite güvence sistemi yasal dayanağa kavuşturulmalıdır.
- Zorunlu eğitim bir an önce yürürlüğe girmelidir.
- Rekabet Hukuku geliştirilmelidir.
- Rekabet Otoritesi oluşturularak etkin kılınmalıdır.

- TÜRHAİK'in yapısal özelliği, Oda Haksız Rekabet Kurulları ile ilişkileri, ayrıca kurulların odalar nezdindeki diğer kurullar ve birimler karşısındaki konumu ve görev alanının oda yönetimleri ve tüm ilgililere hazırlanacak metinler ve düzenlenecek toplantılarla anlatılmalıdır.
- Yönetmelik ihlali konularında saptanan hususlarda göz önünde bulundurularak, meslek mensuplarının bilgilendirilmeleri ve uyarılmaları konusunda resmi tebligatta bulunulacak bir metin hazırlanmalıdır.
- Yönetmelik ihlali ve şikayetler konusunda, en önde yer alan ücret tarifesi sorununun çözümü için, zamana endeksli ücret tarifesi üzerindeki çalışmalar tamamlanmalı, tarife konusunda Maliye Bakanlığı ile ilişkiler yeniden yapılandırılmalıdır.
- Ücret tarifesine uygun olmayan iş kabulü ve sözleşmelerin yapılmasını önlemek amacı ile oda yönetimlerince konunun takibini sağlayacak bir yöntem geliştirilmeli ve bu yönde bir düzenleme yapılmalıdır.
- Haksız rekabetin kaynağını oluşturan, iş olanaklarının yaratılmaması konusu önemsenmelidir. Başta Maliye Bakanlığı olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla yapılacak işbirliği ile yeni iş ve hizmet olanaklarının sağlanması yönünde kapsamlı çalışma yapılmalıdır. Ayrıca haksız rekabetin sonuçlarının meslek mensuplarına yansımalarını sağlayan "müteselsil sorumluluk" uygulamalarındaki belirsizlikler giderilmelidir.

Son olarak yaşanacak mesleki süreçte, TÜRMOB Yönetim Kurulu ile Oda Başkan ve Sekreterleri, TÜRHAİK ve Oda Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu Başkanları, TÜRMOB Disiplin Kurulu ve Oda Disiplin Kurulu Başkanları ile birlikte bir çalıştay düzenlenmelidir. Bu çalıştay, TÜRMOB ve Odalar arasında uyulama birlikteliğinin sağlanması ve haksız rekabeti önleme amacına yönelik önemli yararlar sağlayacaktır.

2. MESLEK MENSUPLARI ARASINDA YAŞANAN HAKSIZ REKABET VE HAKSIZ REKABETİ OLUŞTURAN UNSURLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Ekonomik gelişmeler nedeniyle muhasebe mesleğine olan ihtiyaç ve önem giderek artmaktadır. Bu nedenle 1989 yılında çıkarılan 3568 sayılı yasa ile muhasebe mesleği hukuki bir yapı içine alınmıştır. Ancak muhasebe mesleğinin sağlıklı bir şekilde uygulanıp anlaşılmasında çıkarılan bu yasa tek başına yeterli olamamış, başta haksız rekabet olmak üzere çok sayıda mesleki sorun ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmayla da meydana gelen haksız rekabet sorunu ve bu sorunun meydana gelmesinde etkili olan nedenler incelenmeye çalışılmaktadır. Araştırmadaki anket sonuçları ise hem sorunun düzeyini hem de ortadan kaldırılması için yapılan ve yapılacak olanların etkisini ortaya koymak amacıyla analiz edilmiştir.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bu bölümde araştırmanın amacı ve hipotezleri hakkında bilgi verilmektedir.

2.1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Isparta il merkezinde faaliyetlerini sürdüren meslek mensupları (SM, SMMM ve YMM) arasında ekonomik, sosyolojik, hukuki vb. sorunlardan doğan haksız rekabetin varlığını ve bu soruna neden olan etmenleri tespit etmektir. Bu soruna neden olan etmenler meslek mensuplarının mesleki deneyim süresine göre ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.1.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan alternatif hipotezler aşağıda belirtilmiştir.

H_{A1} : Muhasebe mesleğinde başta ücret olmak üzere birçok ekonomik unsur üzerinden yapılan haksız rekabet vardır.

H_{A2}: Mesleki mevzuatın hazırlanması ve sorunlarının tespit edilip çözümünde mesleki örgüt yöneticileri ile meslek mensupları arasında iletişimsizlikten doğan aksaklıklar vardır.

H_{A3}: Tahsilat sorunu yaşanmaktadır.

H_{A4}: Yılsonunda meslek mensuplarınca alınan defter tasdik ücreti müşteri ilişkilerini zedelemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır.

H_{A5}: Kamu denetiminin yapılması meslek mensuplarının ve mükelleflerinin disiplin edilmesini ve muhasebe hizmetlerindeki haksız fiilleri engellemektedir.

H_{A6}: Meslek mensupları ile mükellefler arasında iş yükü, müşteri yapısı ve sayısını eşitleyecek bir çalışma planının olmaması, başta yeni işe başlayan meslek mensupları olmak üzere tüm meslek mensupları arasında haksız rekabete neden olmaktadır.

H_{A7}: Mükellef – meslek mensubu arasındaki iş ilişkisi yapılan işlerin sağlıklı yürütülmesini sağlayabilecek düzeydedir

H_{A8}: Ülkemizde doğru anlaşılan ve uygulanan muhasebe-denetim kültürü bulunmaktadır.

H_{A9}: Mesleki mevzuatın yapısı meslek mensuplarının tüm ihtiyaçlarını karşılamakta ve sorunlarının çözümünde yeterli olmaktadır

H_{A10}: Mükellef portföyüne göre bulunduğunuz ilde meslek mensubu sayısı fazladır.

H_{A11}: Meslek mensuplarının müşterilerine karşı fazla hoşgörülü olmaları haksız kazançlara ve meslek mensuplarının angarya olarak görülen işlerle uğraşmasına neden olmaktadır.

H_{A12}: Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'nun haksız rekabetle ilgili sunduğu Büro Standartları Yönetmeliği, e-Sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği gibi yeni çözüm önerileri, haksız rekabeti engelleyecek niteliktedir.

H_{A13}: TÜRMOB tarafından düzenlenen Haksız Rekabet Kongrelerinde belirlenen ücret standartsızlıkları, etik kurallarının çiğnenmesi, kayıt dışı ekonomi gibi hususlar haksız rekabete neden olan öncelikli sorunlardır.

H_{A14}: Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun muhasebe ve denetim konularındaki getirdiği yenilikler ve uluslararası uyum çalışmaları, mesleğin saygınlığını arttıracak ve haksız fiile neden olan standartsızlıkları ortadan kaldıracak düzeydedir.

H_{A15}: Kamu gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun sağladığı uluslararası uyum, mesleki vizyonu geliştiren önemli gelişmelerden biridir.

H_{A16}: TÜRMOB tarafından kısa vadede yürürlüğe geçirilmesi istenen Zaman Esaslı Ücret Tarifesi Projesinin hazırlanmasında iş yükünün ve harcanan zamanın baz alınması haksız kazançları engelleyecek doğru bir çözüm önerisidir.

H_{A17}: TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına yönelik hazırlanan mesleki uzmanlık kursları meslek mensupları arasında bilgi, tecrübe ve eğitim konularından dolayı yaşanan haksız rekabeti engelleyecektir.

H_{A18}: TÜRMOB tarafından orta vadede gerçekleştirilmek istenen mesleki büro yönetimi rehberi, mesleki ekonomik ve sosyal dayanışma kurumu projeleri meslek mensupları ve muhasebe mesleği üzerindeki haksız fiil unsurlarını ortadan kaldıracaktır.

H_{A19}: TÜRMOB Üniversitesinin kurulması mali eğitimin eksikliğinden doğan birçok mesleki sorunun ve haksız rekabet unsurlarının oluşmasını engelleyecektir.

H_{A20}: Disiplin Yönetmeliği'nce uygulanan disiplin cezaları haksız rekabeti engelleyebilecek nitelikte ve caydırıcı düzeydedir.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada uygulanan yöntem literatür incelemesi, araştırmaya dahil edilen meslek mensuplarının belirlenmesi, araştırmanın amaç ve hipotezlerinin belirlenmesi, anket sorularının hazırlanması, anket formlarının uygulanması, verilerin

kodlanması ve düzenlenmesi, istatistiksel analizlerin yapılması ve sonuçların değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Araştırmaya Isparta İl merkezinde faaliyetlerini sürdüren SM, SMMM ve YMM'ler dahil edilmiştir. Isparta il merkezinde YMM olarak faaliyet gösteren sadece bir kişi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan diğer YMM ise Burdur il merkezinde faaliyette bulunmaktadır. Araştırmaya bu YMM'nin dahil edilmesinin sebebi mükelleflerinin Isparta ili merkezinde bulunmasıdır.

Isparta il merkezinde faaliyette bulunan toplam 152 (<http://www.isparta.smmmo.org.tr/>) meslek mensubu bulunmaktadır. Böylece örnek büyüklüğü 152 meslek mensubundan oluşmaktadır. Hazırlanan anketler daha sağlıklı ve daha hızlı sonuçlar alınması amacıyla meslek mensuplarına bizzat gidilerek yüzyüze görüşme yöntemi ile yapılmıştır. Bu yöntemle değerlendirmeye uygun 70 anket formu elde edilmiştir. Bu % 46'lık bir dönüş oranıdır. Bu bağlamda, % 46 düzeyindeki bir geri dönüş oranı kabul edilebilir bir oran olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada kullanılan anket, meslek mensuplarının demografik özelliklerinin ve haksız rekabet sorunu hakkındaki düşüncelerinin tespiti için iki bölüm ve 31 sorudan oluşmaktadır. Demografik özellikler meslek mensubunun cinsiyeti, eğitim düzeyi, mesleki deneyim süresi ve mesleki unvanından oluşmaktadır. Haksız rekabet sorununa dair sorular ise 5 farklı yargı seçeneğinden meydana gelmektedir

2.3. Araştırmanın Güvenilirlik Testi

Yapılan anket çalışmasının kendi içerisinde güvenilirliğini gösteren Cronbach Alpha değeri 0,738 olarak belirlenmiştir (Tablo 1). Bu değer anketin güvenilir düzeyde bir anket olduğunu göstermektedir.

Tablo 1 : Anketin Güvenilirlik Katsayısı

Anket Sayısı	70
Soru Sayısı	31
Cronbach Alpha (α)	0,738

2.4. Araştırmaya Katılan Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

Isparta il merkezinde yapılan araştırmaya katılan meslek mensuplarının demografik özellikleri aşağıdaki Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 : Meslek Mensuplarının Demografik Özellikler

		FREKANS	YÜZDE
CİNSİYET	Kadın	12	17,1
	Erkek	58	82,9
EĞİTİM	İlköğretim	1	1,4
	Lise	7	10
	Ön Lisans	6	8,6
	Lisans	51	72,9
	Yüksek lisans/Doktora	5	7,1
DENEYİM	0 -10	30	42,9
	11- 20	22	31,4
	21 ve üstü	18	25,7
UNVAN	SM	2	2,9
	SMMM	66	94,2
	YMM	2	2,9
Toplam		70	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan meslek mensuplarının çoğunluğunun erkek (% 82,9) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan bayan meslek mensubu oranı ise % 17,1 olarak belirlenmiştir. Meslek mensuplarının eğitim düzeyi ise; % 1,4 İlköğretim, % 10 Lise, % 8,6 Ön Lisans, % 72,9 Lisans ve % 7,1 Yüksek lisans/Doktora olduğu görülmektedir. Meslek mensuplarının eğitim düzeyi son derece yüksek çıkmıştır. Bu oran Isparta ili merkezinde muhasebe ve denetim

mesleğinin bilgi seviyesi bakımından donanımlı kişilerce yapıldığını göstermekte ve bu durum çalışmanın güvenilirliğini arttırmaktadır.

Ayrıca araştırmaya katılan meslek mensuplarının % 42,3'ü 0 ile 10 yıl, % 31,4'ü 11 ile 20 yıl, % 25,7'si ise 21 yıl ve üzeri süreyle mesleki faaliyetlerine devam etmektedirler. Araştırmadaki meslek mensuplarının unvanları % 2,9'u SM, % 94,3'u SMMM, % 2,9'u ise YMM olarak belirlenmiştir.

2.5. Araştırmaya Katılan Meslek Mensuplarının Deneyimlerine Göre Haksız Rekabet Sorunu ile Sorunu Oluşturan Etmenlerin Önem Dereceleri

Yapılan araştırmada meslek mensupları mesleki deneyimlerine göre üç gruba ayrılmıştır. Birinci grupta 30 meslek mensubu bulunmaktadır ve deneyim süresi 10 yıla kadar olanlardan kişilerden oluşmaktadır. İkinci grupta 22 meslek mensubu bulunmakta ve deneyim süresi 11 ile 20 yıl arasında olan kişilerden oluşmaktadır. Üçüncü grupta ise 18 meslek mensubu bulunmakta ve deneyim süresi 21 yıl ve daha fazla olan kişilerden oluşmaktadır.

Grupların haksız rekabet sorununa, haksız rekabetin neden olduğu olumsuzluklara ve sorunu oluşturan etmenlerin önem dereceleri aşağıdaki Tablo 3, 4 ve 5'de görülmektedir.

Tablo 3 : Mesleki Deneyimi 0-10 Yıl Arası Olan Meslek Mensuplarının Haksız Rekabet ve Haksız Rekabetin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Etmenlerin Değerlendirme Sonuçları

Mesleki Deneyim	Haksız Rekabete İlişkin Etmenler	Ort.	St. Sap.
	Tahsilat sorunu yaşanmaktadır	4,46	1,07
	Meslek mensuplarının müşterilerine karşı fazla hoşgörülü olmaları haksız kazançlara ve meslek mensuplarının angarya olarak görülen işlerle uğraşmasına neden olmaktadır.	4,26	0,90

0 -10 YIL	Muhasebe mesleğinde başta ücret olmak üzere birçok ekonomik unsur üzerinden yapılan haksız rekabet vardır	4,13	1,10
	Meslek mensupları ile mükellefler arasında iş yükü, müşteri yapısı ve sayısını eşitleyecek bir çalışma planının olmaması, başta yeni işe başlayan meslek mensupları olmak üzere tüm meslek mensupları arasında haksız rekabete neden olmaktadır.	4,10	0,80
	Meslek mensuplarından meslekleri dışında eksperlik, bilirkişilik, sigortacılık gibi diğer işlerle uğraşmaktadır.	4,10	0,92
	Ruhsat kiralama yoluyla çalışan meslek mensubu olmayan kişiler bulunmakta ve bu kişiler haksız rekabete neden olmaktadır.	4,00	1,05
	Meslek mensuplarının hizmet kalitelerinde oluşabilecek bir standartsızlık ve yapılan işlerde doğan yanlışlıklar mesleki itibara gölge düşürmekte ve haksız fiillere neden olmaktadır	3,90	0,75
	Ülkemizde uygulanan VUK meslek mensuplarına uygulamada ağır sorumluluklar getirmekte bu nedenle alınan KDV ve Stopaj oranları daha makul seviyelere çekilmelidir.	3,90	1,02
	Meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomi, vergi reformları, istihdam ve işsizlik gibi önemli toplumsal konularda çalışmalar yapması ve sonuçlarının kamuoyuyla paylaşması meslek itibarın yükseltilmesinde büyük rol oynayacaktır	3,90	0,84
	Mükellef portföyüne göre bulunduğunuz ilde meslek mensubu sayısı fazladır.	3,86	1,00
	TÜRMOB tarafından düzenlenen haksız rekabet kongrelerinde belirlenen ücret standartsızlıkları, etik kuralların çiğnenmesi, kayıt dışı ekonomi gibi hususlar haksız rekabete neden olan öncelikli sorunlardır.	3,86	0,91
	Mesleki mevzuatın hazırlanması ve sorunların tespit edilip çözümünde mesleki örgüt yöneticileri ile meslek mensupları arasında iletişimsizlikten doğan aksaklıklar vardır.	3,76	0,97
Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun sağladığı uluslar arası uyum, mesleki vizyonu geliştiren önemli unsurlardan biridir.	3,56	0,81	

0 -10 YIL

Yeni TTK'nun muhasebe ve denetim konularındaki getirdiği yenilikler ve uluslar arası uyum çalışmaları, mesleğin saygınlığını arttıracak ve haksız fiile neden olan standartsızlıkları ortadan kaldıracak düzeydedir.	3,56	0,93
TÜRMOB tarafından kısa vadede yürürlüğe geçirilmesi istenen Zaman Esaslı Ücret Tarifesi Projesinin hazırlanmasında, iş yükünün ve harcanan zamanın baz alınması haksız kazançları engelleyecek doğru bir çözüm önerisidir.	3,40	1,00
Yeminli Mali Müşavirler kanunda belirtilen işleri dışında diğer muhasebe işleri ile (defter tutma gibi) uğraşmaktadırlar.	3,36	1,18
Yılsonunda meslek mensupları tarafından alınan defter tasdik ücreti müşteri ilişkilerini zedelemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır.	3,33	1,34
TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına yönelik hazırlanan mesleki uzmanlık kursları meslek mensupları arasında bilgi, tecrübe ve eğitim konularından dolayı yaşanan haksız rekabeti engelleyecektir.	3,30	1,02
TÜRMOB Üniversitenin kurulması mali eğitimin eksikliğinden doğan birçok mesleki sorunun ve haksız rekabet unsurlarının oluşmasına engel olacaktır.	3,30	1,23
TÜRMOB tarafından orta vadede gerçekleştirilmek istenen mesleki büro yönetim rehberi, mesleki ekonomik ve sosyal dayanışma kurumu projeleri meslek mensupları ve muhasebe mesleği üzerindeki haksız fiilleri ortadan kaldıracaktır.	3,20	0,84
Kamu denetiminin yapılması meslek mensuplarının ve mükelleflerinin disiplin edilmesini ve muhasebe-mali müşavirlik hizmetlerindeki haksız fiilleri engellemektedir.	3,16	1,05
Meslek mensupları arasında reklam yasağı yönetmeliğine ve tabela standartlarına uymayan kişiler bulunmaktadır.	3,16	1,14
TÜRHAKE'nin haksız rekabet ile ilgili sunduğu Büro Standartları Yönetmeliği, E-Sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği gibi yeni çözüm önerileri haksız rekabeti engelleyecek niteliktedir.	3,00	1,03
Mesleki mevzuat içerisinde haksız rekabete neden olabilecek unsurlar bulunmaktadır.	2,93	0,99

0 -10 YIL	Mükellef-Meslek mensubu arasındaki iş ilişkisi yapılan işlerin sağlıklı yürütülmesini sağlayacak niteliktedir.	2,86	0,91
	Disiplin Yönetmeliğince uygulanan disiplin cezaları haksız rekabeti engelleyebilecek nitelikte ve caydırıcı düzeydedir.	2,86	1,16
	Mesleki örgüt ve kuruluşların yaptığı çalışmalar ve denetimler tüm meslek mensuplarını kapsayacak niteliktedir.	2,80	1,09
	Bağımlı çalışan meslek mensupları birden fazla şirkette bordrolu ve sözleşmeli olarak çalışarak haksız kazanç elde etmektedir.	2,76	1,04
	Meslek mensupları mesleki tüm ilke ve standartları taşımakta ve bu çerçevede faaliyet sürdürmektedir	2,66	1,02
	Ülkemizde doğru anlaşılan ve uygulanan muhasebe-denetim kültürü bulunmaktadır.	2,56	1,27
	Mesleki mevzuatın yapısı meslek mensuplarının tüm ihtiyaçlarını karşılamakta ve sorunlarının çözümünde yeterli olmaktadır.	2,43	1,13

Tablo 3’de görüldüğü gibi göre mesleki deneyimi 0 ile 10 yıl arasında olan meslek mensuplarının haksız rekabet sorununa, haksız rekabetin neden olduğu olumsuzluklara ve soruna neden olan etmenlere yönelik dikkate aldığı faktörlerin ekonomik nitelikte olduğu görülmektedir.

Mesleki deneyimi 0 ile 10 yıl arasındaki meslek mensuplarının öncelikli olarak 4,46 oranında bir ortalama ile tahsilat sorunu yaşadığı, bunun yanı sıra yine 4,26 ortalama ile hoşgöründen kaynaklanan ekonomik sıkıntılara maruz kaldıkları ve 4,13 ortalama ile ücret üzerinden haksız rekabetin yapıldığını savundukları ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra meslek mensupları arasında yaşanan ekonomik dengesizliklere neden olan unsurlara ve genel çalışma ortamındaki olumsuzluklara katılımları da 4,10 ile 4,00 gibi yüksek ortalamalarla gerçekleşmiştir.

Haksız rekabete neden olduğu düşünülen ekonomik etmenler dışında kalan meslek mensuplarının kişisel davranışları ya da hizmet kalitelerindeki standartsızlıklar gibi diğer etmenlere olan katılımlar da orta seviyelerde gerçekleşmiştir. Bu etmenlere katılım ortalamaları 3,90 ile 3,76 arasında değişkenlik göstermiştir.

Araştırmaya göre TÜRMOB ve TÜRHAH gibi mesleki örgütlerin haksız rekabeti engellemek amacıyla ortaya koydukları çözüm önerilerine ve yeni projelerine olan katılımlar da orta seviyelerde gerçekleşmiştir. TÜRMOB yetkililerince haksız rekabeti engellemede önemli bir adım olduğu düşünülen ve bu amaçla geliştirilen Zaman Esaslı Ücret Tarifesi Projesinin 3,40 ortalama kalması ya da TÜRHAH'ın e-sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği Projesinin 3,00 ortalama kalması bu duruma örnek gösterilebilmektedir. Bu durumun oluşmasında, meslek mensuplarının ortaya konulan çözüm önerileri ve projeler hakkında yeteri kadar bilgi ve gözleme sahip olamamaları da etkili olmuştur. Çünkü sözü geçen proje ve çözüm önerilerinin büyük bir kısmı halen yürürlükte değildir.

Tablo 3'e göre birinci gruptaki mali müşavirlerin haksız rekabet ile ilgili en az dikkate aldığı faktörler mevcut Disiplin Yönetmeliği hakkındaki yargılar ile muhasebe denetim kültürü üzerine yöneltilen ifadeler olarak belirlenmiştir. Bu ifadelerle olan katılım ortalamaları 2,86 ile 2,43 arasında değişkenlik göstermiştir. Ancak bu yargılara olan katılımların düşük seviyelerde gerçekleşmiş olması, haksız rekabetin varlığının bir diğer ispatı niteliğindedir. Çünkü haksız rekabetin varlığı ve neden olduğu sorunlar meslek mensuplarının bu yargılara olumlu cevaplar vermesine engel olmaktadır.

Tablo 4 : Mesleki Deneyimi 11-20 Yıl Arası Olan Meslek Mensuplarının Haksız Rekabet ve Haksız Rekabetin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Etmenlerin Değerlendirme Sonuçları

Mesleki Deneyim	Haksız Rekabete İlişkin Etmenler	Ort.	St. Sap.
	Tahsilat sorunu yaşanmaktadır	4,31	0,99
	Muhasebe mesleğinde başta ücret olmak üzere birçok ekonomik unsur üzerinden yapılan haksız rekabet vardır	4,18	1,09
	Meslek mensuplarından meslekleri dışında eksperlik, bilirkişilik, sigortacılık gibi diğer işlerle uğraşmaktadır.	3,95	0,89

11-20 YIL	Ülkemizde uygulanan VUK meslek mensuplarına uygulamada ağır sorumluluklar getirmekte bu nedenle alınan KDV ve Stopaj oranları daha makul seviyelere çekilmelidir.	3,95	1,04
	Meslek mensuplarının müşterilerine karşı fazla hoşgörülü olmaları haksız kazançlara ve meslek mensuplarının angarya olarak görülen işlerle uğraşmasına neden olmaktadır	3,90	1,23
	Meslek mensuplarının hizmet kalitelerinde oluşabilecek bir standartsızlık ve yapılan işlerde doğan yanlışlıklar mesleki itibara gölge düşürmekte ve haksız fiillere neden olmaktadır	3,86	0,88
	Ruhsat kiralama yoluyla çalışan meslek mensubu olmayan kişiler bulunmakta ve bu kişiler haksız rekabete neden olmaktadır.	3,86	1,37
	Mükellef portföyüne göre bulunduğunuz ilde meslek mensubu sayısı fazladır.	3,86	1,37
	TÜRMOB tarafından düzenlenen haksız rekabet kongrelerinde belirlenen ücret standartsızlıkları, etik kuralların çiğnenmesi, kayıt dışı ekonomi gibi hususlar haksız rekabete neden olan öncelikli sorunlardır.	3,86	1,37
	Meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomi, vergi reformları, istihdam ve işsizlik gibi önemli toplumsal konularda çalışmalar yapması ve sonuçlarının kamuoyuyla paylaşması meslek itibarın yükseltilmesinde büyük rol oynayacaktır.	3,81	1,00
	Mesleki mevzuatın hazırlanması ve sorunların tespit edilip çözümünde mesleki örgüt yöneticileri ile meslek mensupları arasında iletişimsizlikten doğan aksaklıklar vardır.	3,81	1,05
	Meslek mensupları ile mükellefler arasında iş yükü, müşteri yapısı ve sayısını eşitleyecek bir çalışma planının olmaması, başta yeni işe başlayan meslek mensupları olmak üzere tüm meslek mensupları arasında haksız rekabete neden olmaktadır.	3,81	1,09
11-20 YIL	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun sağladığı uluslar arası uyum, mesleki vizyonu geliştiren önemli unsurlardan biridir.	3,68	0,89
	TÜRMOB Üniversitenin kurulması mali eğitimin eksikliğinden doğan birçok mesleki sorunun ve haksız rekabet unsurlarının oluşmasına engel olacaktır.	3,59	1,09
	Kamu denetiminin yapılması meslek mensuplarının ve mükelleflerinin disiplin edilmesini ve muhasebe-mali müşavirlik hizmetlerindeki haksız fiilleri engellemektedir.	3,57	0,87
	Yeni TTK'nun muhasebe ve denetim konularındaki getirdiği yenilikler ve uluslar arası uyum çalışmaları, mesleğin saygınlığını arttıracak ve haksız fiile neden olan standartsızlıkları ortadan kaldıracak düzeydedir.	3,54	1,05

Mesleki mevzuat içerisinde haksız rekabete neden olabilecek unsurlar bulunmaktadır.	3,50	1,10
TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına yönelik hazırlanan mesleki uzmanlık kursları meslek mensupları arasında bilgi, tecrübe ve eğitim konularından dolayı yaşanan haksız rekabeti engelleyecektir.	3,40	1,14
Meslek mensupları arasında reklam yasağı yönetmeliğine ve tabela standartlarına uymayan kişiler bulunmaktadır.	3,40	1,18
Yeminli Mali Müşavirler kanunda belirtilen işleri dışında diğer muhasebe işleri ile (defter tutma gibi) uğraşmaktadırlar.	3,27	1,07
TÜRHAİK'nun haksız rekabet ile ilgili sunduğu Büro Standartları Yönetmeliği, E-Sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği gibi yeni çözüm önerileri haksız rekabeti engelleyecek niteliktedir.	3,27	1,12
Meslek mensupları mesleki tüm ilke ve standartları taşımakta ve bu çerçevede faaliyet sürdürmektedir	3,22	0,97
TÜRMOB tarafından orta vadede gerçekleştirilmek istenen mesleki büro yönetim rehberi, mesleki ekonomik ve sosyal dayanışma kurumu projeleri meslek mensupları ve muhasebe mesleği üzerindeki haksız fiilleri ortadan kaldıracaktır.	3,18	1,05
TÜRMOB tarafından kısa vadede yürürlüğe geçirilmesi istenen Zaman Esaslı Ücret Tarifesi Projesinin hazırlanmasında, iş yükünün ve harcanan zamanın baz alınması haksız kazançları engelleyecek doğru bir çözüm önerisidir	3,13	1,08
Yılsonunda meslek mensupları tarafından alınan defter tasdik ücreti müşteri ilişkilerini zedelemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır.	3,04	1,29
Mesleki örgüt ve kuruluşların yaptığı çalışmalar ve denetimler tüm meslek mensuplarını kapsayacak niteliktedir.	2,86	0,94
Disiplin Yönetmeliğince uygulanan disiplin cezaları haksız rekabeti engelleyebilecek nitelikte ve caydırıcı düzeydedir.	2,86	1,20
Mükellef-Meslek mensubu arasındaki iş ilişkisi yapılan işlerin sağlıklı yürütülmesini sağlayacak niteliktedir.	2,81	1,00
Bağımlı çalışan meslek mensupları birden fazla şirkette bordrolu ve sözleşmeli olarak çalışarak haksız kazanç elde etmektedir.	2,77	1,30
Ülkemizde doğru anlaşılabilir ve uygulanan muhasebe-denetim kültürü bulunmaktadır.	2,50	0,85
Mesleki mevzuatın yapısı meslek mensuplarının tüm ihtiyaçlarını karşılamakta ve sorunlarının çözümünde yeterli olmaktadır.	2,27	0,93

Tablo 4'e göre mesleki deneyimi 11 ile 20 yıl arasında değişen meslek mensuplarına göre de haksız rekabet sorununa ve neden olduğu olumsuzluklara neden olan etmenlerin başında ekonomik nitelikli faktörler gelmektedir.

İkinci gruba dahil olan meslek mensuplarının tahsilat sorununa 4,31 ortalamayla, haksız rekabetin yapıldığına 4,18 ortalamayla ve meslek mensuplarının muhasebe dışında diğer işlerle uğraşmalarına 3,95 gibi yüksek bir ortalamayla katılım gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca haksız rekabete neden olduğu düşünülen mevzuata dayalı etmenlerdeki katılım ortalamaları da yüksek sayılabilecek düzeydedir. Bu yargılara katılım ortalamaları 3,90 ile 3,81 arasında değişkenlik göstermiştir.

Mesleki deneyimi 11 ile 20 yıl arasındaki meslek mensupları mesleki örgütler tarafından haksız rekabeti engellemek adına geliştirilen projelere katılımları orta seviyelerde gerçekleşmiştir. TÜRMOB tarafından gerçekleştirilmek istenen büro yönetim rehberi projesinin 3,18 ortalamaya sahip olması ya da uygulanmak istenen mesleki uzmanlık kursu projesinin 3,40 ortalamada kalması bu durumu özetlemektedir.

İkinci gruba dahil olan meslek mensupları hem projelere katılım ortalamalarında hem de en az katılım gösterdikleri yargılar bakımından birinci gruptaki meslek mensuplarıyla benzerlik göstermektedirler. Tablo 4'e göre 11 ile 20 yıl arasında deneyimli meslek mensuplarının en az katılım gösterdikleri yargılar birinci grupta olduğu gibi mevcut disiplin yönetmeliği, muhasebe–denetim kültürünün anlaşılabilmesi ve mevzuatın meslek mensuplarına tam anlamıyla cevap verememesi olarak tespit edilmiştir. Düşük orandaki katılımın oluşma sebebi de yine aynı olup haksız rekabetin varlığından ileri gelmektedir.

Tablo 5 : Mesleki Deneyimi 21 Yıl ve Üstü Olan Meslek Mensuplarının Haksız Rekabet ve Haksız Rekabetin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Etmenlerin Değerlendirme Sonuçları

Mesleki Deneyim	Haksız Rekabete İlişkin Etmenler	Ort.	St. Sap.
21- + YIL	Tahsilat sorunu yaşanmaktadır	4,83	0,51
	Muhasebe mesleğinde başta ücret olmak üzere birçok ekonomik unsur üzerinden yapılan haksız rekabet vardır	4,44	0,70
	Meslek mensuplarının kayıt dışı ekonomi, vergi reformları, istihdam ve işsizlik gibi önemli toplumsal konularda çalışmalar yapması ve sonuçlarının kamuoyuyla paylaşması meslek itibarın yükseltilmesinde büyük rol oynayacaktır	4,22	0,94
	TÜRMOB tarafından düzenlenen haksız rekabet kongrelerinde belirlenen ücret standartsızlıkları, etik kuralların çiğnenmesi, kayıt dışı ekonomi gibi hususlar haksız rekabete neden olan öncelikli sorunlardır.	4,16	1,15
	Ülkemizde uygulanan VUK meslek mensuplarına uygulamada ağır sorumluluklar getirmekte bu nedenle alınan KDV ve Stopaj oranları daha makul seviyelere çekilmelidir	4,05	0,63
	Meslek mensuplarından meslekleri dışında eksperlik, bilirkişilik, sigortacılık gibi diğer işlerle uğraşmaktadır.	3,88	0,67
	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun sağladığı uluslar arası uyum, mesleki vizyonu geliştiren önemli unsurlardan biridir.	3,88	0,75
	Meslek mensuplarının müşterilerine karşı fazla hoşgörülü olmaları haksız kazançlara ve meslek mensuplarının angarya olarak görülen işlerle uğraşmasına neden olmaktadır	3,88	0,83
	Meslek mensupları ile mükellefler arasında iş yükü, müşteri yapısı ve sayısını eşitleyecek bir çalışma planının olmaması, başta yeni işe başlayan meslek mensupları olmak üzere tüm meslek mensupları arasında haksız rekabete neden olmaktadır	3,66	0,90
	Mesleki mevzuatın hazırlanması ve sorunların tespit edilip çözümünde mesleki örgüt yöneticileri ile meslek mensupları arasında iletişimsizlikten doğan aksaklıklar vardır	3,61	0,60

21- + YIL	Kamu denetiminin yapılması meslek mensuplarının ve mükelleflerinin disiplin edilmesini ve muhasebe-mali müşavirlik hizmetlerindeki haksız fiilleri engellemektedir.	3,61	1,03
	TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına yönelik hazırlanan mesleki uzmanlık kursları meslek mensupları arasında bilgi, tecrübe ve eğitim konularından dolayı yaşanan haksız rekabeti engelleyecektir.	3,61	1,03
	Meslek mensuplarının hizmet kalitelerinde oluşabilecek bir standartsızlık ve yapılan işlerde doğan yanlışlıklar mesleki itibara gölge düşürmekte ve haksız fiillere neden olmaktadır	3,50	0,85
	Mükellef portföyüne göre bulunduğunuz ilde meslek mensubu sayısı fazladır.	3,50	0,92
	Meslek mensupları mesleki tüm ilke ve standartları taşımakta ve bu çerçevede faaliyet sürdürmektedir	3,50	0,92
	Mesleki mevzuat içerisinde haksız rekabete neden olabilecek unsurlar bulunmaktadır.	3,44	0,92
	TÜRMOB Üniversitenin kurulması mali eğitimin eksikliğinden doğan birçok mesleki sorunun ve haksız rekabet unsurlarının oluşmasına engel olacaktır.	3,33	1,28
	Yeni TTK'nun muhasebe ve denetim konularındaki getirdiği yenilikler ve uluslar arası uyum çalışmaları, mesleğin saygınlığını arttıracak ve haksız fiile neden olan standartsızlıkları ortadan kaldıracak düzeydedir.	3,27	0,75
	TÜRMOB tarafından orta vadede gerçekleştirilmek istenen mesleki büro yönetim rehberi, mesleki ekonomik ve sosyal dayanışma kurumu projeleri meslek mensupları ve muhasebe mesleği üzerindeki haksız fiilleri ortadan kaldıracaktır	3,27	0,95
	TÜRHAH'nun haksız rekabet ile ilgili sunduğu Büro Standartları Yönetmeliği, E-Sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği gibi yeni çözüm önerileri haksız rekabeti engelleyecek niteliktedir.	3,22	0,73
Mesleki örgüt ve kuruluşların yaptığı çalışmalar ve denetimler tüm meslek mensuplarını kapsayacak niteliktedir	3,22	0,80	

21- + YIL

TÜRMOB tarafından kısa vadede yürürlüğe geçirilmesi istenen Zaman Esaslı Ücret Tarifesi Projesinin hazırlanmasında, iş yükünün ve harcanan zamanın baz alınması haksız kazançları engelleyecek doğru bir çözüm önerisidir	3,16	1,20
Yılsonunda meslek mensupları tarafından alınan defter tasdik ücreti müşteri ilişkilerini zedelemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır.	3,16	1,24
Mükellef-Meslek mensubu arasındaki iş ilişkisi yapılan işlerin sağlıklı yürütülmesini sağlayacak niteliktedir.	3,11	0,90
Ruhsat kiralama yoluyla çalışan meslek mensubu olmayan kişiler bulunmakta ve bu kişiler haksız rekabete neden olmaktadır.	3,05	0,72
Bağımlı çalışan meslek mensupları birden fazla şirkette bordrolu ve sözleşmeli olarak çalışarak haksız kazanç elde etmektedir.	3,05	1,21
Yeminli Mali Müşavirler kanunda belirtilen işleri dışında diğer muhasebe işleri ile (defter tutma gibi) uğraşmaktadırlar.	3,00	0,97
Meslek mensupları arasında reklam yasağı yönetmeliğine ve tabela standartlarına uymayan kişiler bulunmaktadır.	2,83	0,85
Mesleki mevzuatın yapısı meslek mensuplarının tüm ihtiyaçlarını karşılamakta ve sorunlarının çözümünde yeterli olmaktadır	2,61	1,09
Ülkemizde doğru anlaşılan ve uygulanan muhasebe-denetim kültürü bulunmaktadır.	2,55	0,92
Disiplin Yönetmeliğince uygulanan disiplin cezaları haksız rekabeti engelleyebilecek nitelikte ve caydırıcı düzeydedir.	2,50	1,20

Tablo 5'e göre mesleki deneyimi 21 yıl ve daha fazla olan meslek mensuplarının haksız rekabete dair en çok dikkate aldığı faktörler diğer meslek mensupları gibi ekonomik nitelikli faktörlerdir. Tahsilat sorununa katılımın 4,83 ortalamaya sahip olması ve haksız rekabetin yapıldığına dair katılım 4,44 ortalama olması bu durumun ispatı niteliğindedir. Ayrıca üçüncü gruba dahil olan meslek mensuplarının katılım dağılımlarında diğer meslek mensuplarına göre farklılıklar görülmektedir.

Üçüncü grup meslek mensupları haksız rekabete neden olduğu düşünülen mevzuata ve meslek mensuplarının kişisel davranışlarına dayanan etmenlere de 4,22 ile 3,50 arasında yüksek sayılabilecek ortalamalarla katıldıkları görülmektedir. Ayrıca

mesleki örgütlerce geliştirilen projelere ve çözüm önerilerine katılımları ise diğer meslek mensuplarında olduğu gibi orta seviyelerde gerçekleşmiş ve konu ile ilgili olan yargılara ait ortalamalar 3,40 ile 3,16 düzeyinde değişkenlik göstermiştir.

Mesleki deneyimi 21 yıl ve daha fazla olan meslek mensupları da muhasebe-denetim kültürü, mevcut disiplin yönetmeliği ve mevzuatın meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılama yönündeki saptamalara en az oranda katılım göstermiştir. Bu yargılara ait ortalamalar 2,61 ile 2,50 arasında belirlenmiştir. Katılımın az olmasının sebebi diğer iki grupta olduğu gibi haksız rekabetin yarattığı olumsuzluklardır.

Yukarıdaki Tablo 3, 4 ve 5’de belirtilen etmenlere genel olarak bakıldığında meslek mensuplarının mesleki deneyim süreleri ne olursa olsun haksız rekabet sorununu, haksız rekabetin neden olduğu olumsuzlukları ve sorunu oluşturan etmenleri büyük oranlarda kabul ettikleri görülmektedir.

Ayrıca her üç tabloda da belirtilen faktörler içinde önem verilen sorunların da aynı olduğu görülmektedir. Bu faktörler öncelikli olarak “Tahsilat Sorunu ve Haksız Rekabetin Varlığı” üzerine ortaya atılan yargılardır. Buna göre meslek mensuplarının mesleki deneyimleri ne olursa olsun haksız rekabetin varlığını ve haksız rekabetin en çok ücretler ve tahsilat üzerinden yaşandığını kabul ettikleri söylenebilmektedir. Çünkü belirtilen etmenlere katılım oranı 4,83 ile 4,13 arasında değişkenlik göstermiştir.

Meslek mensuplarının mesleki örgütler tarafından ortaya atılan projeler ve yeni çözüm önerilerine karşı tutumları da büyük oranda olumludur. Bu durum meslek mensuplarının haksız rekabeti önlemeye yönelik yapılan çalışmalara destek verdiğini göstermektedir. Diğer taraftan araştırmada önem derecesi bakımından en alt sıralarda “mesleki mevzuatın yetersizliği ve ülkemizde doğru anlaşılabilir ve uygulanan muhasebe denetim kültürünün olduğu” yönündeki etmenler görülmektedir. Bu etmenlere verilen olumsuz cevapların haksız rekabetin varlığından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca disiplin yönetmeliğine dair geliştirilen yargının en alt sıralarda bulunmasının nedeni de meslek mensuplarının mevcut disiplin

yönetmeliği ile haksız rekabetin engellenemediğini savunmalarından kaynaklanmaktadır. Oluşan bu tablo meslek mensupları arasında haksız rekabetin var olduğunu göstermektedir.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Haksız rekabetle ilgili olarak oluşturulan hipotezlere ilişkin testler Tablo 6’da görülmektedir. Hipotezleri test etmek amacıyla “**tek örnek t-testi**” kullanılmış olup, $\alpha = 0,05$ ve test değeri olarak orta değer **-3-** alınmıştır.

Tablo 6 : Haksız Rekabetle İlgili Oluşturulan Hipotezler

HİPOTEZLER	N	Ort	St. Sap.	t değeri	p	Sonuç
H_{A1} : Muhasebe mesleğinde başta ücret olmak üzere birçok ekonomik unsur üzerinden yapılan haksız rekabet vardır.	70	4,22	1,00	10,18	0,00	Kabul
H_{A2} : Mesleki mevzuatın hazırlanması ve sorunlarının tespit edilip çözümünde mesleki örgüt yöneticileri ile meslek mensupları arasında iletişimsizlikten doğan aksaklıklar vardır.	70	3,74	0,91	6,81	0,00	Kabul
H_{A3} : Tahsilat sorunu yaşanmaktadır	70	4,51	0,94	13,42	0,00	Kabul
H_{A4} : Yılsonunda meslek mensuplarıncı alınan defter tasdik ücreti müşteri ilişkilerini zedelemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır.	70	3,20	1,29	1,29	0,20	Red
H_{A5} : Kamu denetiminin yapılması meslek mensuplarının ve mükelleflerinin disiplin edilmesini ve muhasebe hizmetlerindeki haksız fiilleri engellemektedir.	69	3,40	1,00	3,35	0,00	Kabul
H_{A6} : Meslek mensupları ile mükellefler arasında İş yükü, müşteri yapısı ve sayısını eşitleyecek bir çalışma planının olmaması, başta yeni işe başlayan meslek mensupları olmak üzere tüm meslek mensupları arasında haksız rekabete neden olmaktadır.	70	3,90	0,93	8,05	0,00	Kabul

H_{A7} : Mükellef – meslek mensubu arasındaki iş ilişkisi yapılan işlerin sağlıklı yürütülmesini sağlayabilecek düzeydedir.	69	2,91	0,93	-0,77	0,44	Red
H_{A8} : Ülkemizde doğru anlaşılan ve uygulanan muhasebe-denetim kültürü bulunmaktadır.	70	2,54	1,05	-3,61	0,00	Red
H_{A9} : Mesleki mevzuatın yapısı meslek mensuplarının tüm ihtiyaçlarını karşılamakta ve sorunlarının çözümünde yeterli olmaktadır.	70	2,42	1,05	-4,52	0,00	Red
H_{A10} : Mükellef portföyüne göre bulunduğunuz ilde meslek mensubu sayısı fazladır.	70	3,77	0,99	6,48	0,00	Kabul
H_{A11} : Meslek mensuplarının müşterilerine karşı fazla hoşgörülü olmaları haksız kazançlara ve meslek mensuplarının angarya olarak görülen işlerle uğraşmasına neden olmaktadır.	70	4,05	1,00	8,79	0,00	Kabul
H_{A12} : Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu'nun haksız rekabetle ilgili sunduğu Büro Standartları Yönetmeliği, E- Sözleşme ve Tahsilat Yönetmeliği gibi yeni çözüm önerileri, haksız rekabeti engelleyecek niteliktedir.	69	3,14	0,98	1,21	0,22	Red
H_{A13} : TÜRMOB tarafından düzenlenen Haksız Rekabet Kongrelerinde belirlenen ücret standartsızlıkları, etik kurallarının çiğnenmesi, kayıt dışı ekonomi gibi hususlar haksız rekabete neden olan öncelikli sorunlardır.	69	3,94	1,01	7,72	0,00	Kabul
H_{A14} : Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun muhasebe ve denetim konularındaki getirdiği yenilikler ve uluslararası uyum çalışmaları, mesleğin saygınlığını arttıracak ve haksız fiile neden olan standartsızlıkları ortadan kaldıracak düzeydedir.	70	3,48	0,92	4,37	0,00	Kabul
H_{A15} : Kamu gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun sağladığı uluslar arası uyum, mesleki vizyonu geliştiren önemli gelişmelerden biridir.	70	3,68	0,82	6,94	0,00	Kabul

H_{A16} : TÜRMOB tarafından kısa vadede yürürlüğe geçirilmesi istenen Zaman Esaslı Ücret Tarifesi Projesinin hazırlanmasında iş yükünün ve harcanan zamanın baz alınması haksız kazançları engelleyecek doğru bir çözüm önerisidir	70	3,25	0,27	2,49	0,04	Kabul
H_{A17} : TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına yönelik hazırlanan mesleki uzmanlık kursları meslek mensupları arasında bilgi, tecrübe ve eğitim konularından dolayı yaşanan haksız rekabeti engelleyecektir.	70	3,41	1,05	3,28	0,00	Kabul
H_{A18} : TÜRMOB tarafından orta vadede gerçekleştirilmek istenen mesleki büro yönetimi rehberi, mesleki ekonomik ve sosyal dayanışma kurumu projeleri meslek mensupları ve muhasebe mesleği üzerindeki haksız fiil unsurlarını ortadan kaldıracaktır.	70	3,21	0,93	1,92	0,05	Red
H_{A19} : TÜRMOB Üniversitesinin kurulması mali eğitimin eksikliğinden doğan birçok mesleki sorunun ve haksız rekabet unsurlarının oluşmasını engelleyecektir.	70	3,40	1,19	2,79	0,00	Kabul
H_{A20} : Disiplin Yönetmeliği'nce uygulanan disiplin cezaları haksız rekabeti engelleyebilecek nitelikte ve caydırıcı düzeydedir.	70	2,77	1,18	-1,61	0,11	Red

Tablo 6'da, araştırmaya katılan meslek mensuplarının verdikleri cevaplar doğrultusunda ortaya konulan yirmi hipotezin on üç tanesinin kabul edildiği yedi tanesinin ise reddildiği görülmektedir. Kabul edilen hipotezlerin genel yapısı ekonomik nitelikteki sorunlar ile mesleki örgütler tarafından haksız rekabeti engellemek için geliştirilen projelerden meydana geldiği görülmektedir. Reddedilen hipotezler ise iki gruba ayrılabilir.

Birinci grup haksız rekabetin neden olduğu olumsuzluklardan en çok etkilenen unsurlardan oluşmaktadır. Daha öncede belirtildiği gibi özellikle disiplin yönetmeliğinin yeterliliği ve ülkedeki muhasebe-denetim kültür seviyesi konularında ortaya konulan hipotezlerin de reddi haksız rekabetin halen varlığını sürdürmesinden kaynaklanmaktadır.

Reddedilen hipotezlerin oluşturduğu ikinci grup ise nitelik bakımından ortaya atılan proje ve çözüm önerilerinin yürürlükte olmamalarından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Çünkü bu proje ve çözüm önerilerinin yürürlükte olmaması, araştırmaya katılan meslek mensuplarının bu konularda yeteri kadar bilgi sahibi olmamalarına neden olmaktadır.

Ayrıca reddedilen hipotezlerin genel katılımlar içerisindeki ortalamalarının 3,21 ile 2,42 gibi düşük seviyelerde olması yukarıda belirtilen nedenlerden kaynaklanmaktadır.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Çalışmada muhasebe mesleğindeki rekabet ve haksız rekabet tanımları yapılarak, bu iki kavramın ekonomik, sosyolojik ve hukuki yapılarından söz edilmiştir. Bununla birlikte haksız rekabet olgusunun hukuki yapısı üzerinde durularak Türk Ticaret Kanunu'na göre tanımlaması yapılmış ve haksız rekabetten sayılan davranışlar sıralanmıştır. Aynı zamanda muhasebe mesleğinde ve meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabete neden olan faktörler ile bu faktörlere ilişkin görüş ve düşüncelere yer verilmiştir.

Yaşanan haksız rekabet sorununun, hukuki ve idari boyutunun geliştirilmesi halinde oluşacak yeni ortamın muhasebe mesleğine olumlu katkılarda bulunacak ve çıkarılacak yeni bir kanunun konuyla ilgili çağdaş yaklaşımları beraberinde getirecektir. Dolayısıyla yapılan düzenlemeler haksız rekabeti önlemede önemli roller üstlenecektir.

Ayrıca meslek mensuplarının haksız fiile karışmaları ve bu durumlarının tespit edilmesi halinde Disiplin Yönetmeliği'nce hangi cezalara hangi şartlarda maruz kalacakları belirtilmiştir. Ancak bu konuda elde edilen bulgular da Disiplin Yönetmeliği'nin yetersizliğini göstermektedir.

Yapılan çalışmada meslek mensuplarının haksız rekabetten dolayı yaşadığı ekonomik ve sosyolojik sorunlar genel olarak değerlendirildiğinde başta tahsilat sorunu olmak üzere ücret üzerinden yaşanan haksız rekabetin olduğu ve meslek mensuplarının meslekleri dışındaki işlerle uğraşmalarının haksız rekabetin etkisini daha hissedilir düzeylere çıkardığı belirlenmiştir. Ayrıca meslek mensupları arasında iş yükünü, müşteri yapısını ve sayısını eşitleyecek bir çalışma planının olmamasının yaşanan haksız rekabete zemin hazırladığı meslek mensuplarınca yüksek oranlarda kabul gören diğer bir faktördür.

Araştırmanın yapılma sürecinde edinilen bilgi ve gözlemlere göre, sorunun çözümüne yönelik hazırlanan projeler ve sunulan çözüm önerilerinin yürürlüğe geçirilmesi meslek mensuplarınca talep edildiği tespit edilmektedir. Ayrıca muhasebe mesleğinde yapılacak yeni çalışmalar hakkında meslek mensuplarına yeterli bilgi verilmesinin mevcut sorunların çözümünde etkili olacağı öngörülmektedir. Aksi takdirde ise haksız rekabetin önüne geçilemeyeceği ve bu sorunun gelecekte daha ciddi sorunlara neden olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle yapılan anket çalışmasına katılan meslek mensuplarının projelere ve çözüm önerilerine olan katılım düzeyleri genel olarak orta seviyelerde gerçekleşmiştir.

Araştırma sonuçlarında dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise meslek mensuplarının mevcut sorunlarının tespiti ve çözümünde güncel mevzuatlarını yetersiz gördükleri tespit edilmektedir. Bu yetersizliğin mevcut mevzuatın hazırlanma sürecinde meslek mensuplarının görüş ve düşüncelerinin alınmamasından

kaynaklandığı belirlenmiştir. İletişimdeki bu eksikliğin mesleki sorunların oluşmasında önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmaktadır. Meslek mensuplarının haksız fiillere karışmaları halinde tabi oldukları Disiplin Yönetmeliği'ne ve Disiplin Cezaları'na ilişkin tutumlarının olumsuz nitelikte olması da bu konuda önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Araştırma sırasında yapılan çalışmalarla birlikte edinilen izlenimlere göre haksız rekabetin meslek mensuplarının toplumda mesleki itibarlarına gölge düşürdüğü ve muhasebe mesleğinin hak ettiği saygınlığa ulaşmasını engellediği ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ise mesleki haksız rekabetin varlığının büyük oranda kabul gördüğü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu sorunun meslek mensuplarına ekonomik ve sosyolojik açıdan önemli zararlar verdiği de tespit edilmiştir.

Ayrıca yaşanan haksız rekabetin, gelecekte meslek icrası sırasında daha büyük sorunlara neden olacağı ve meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin varlığını sürdürmesine yönelik ciddi kaygılar taşıdığı belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

Akın, Z., (2010), *Rekabet Hukuku Bağlamında Devlet Yardımları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Arı, H., (2011), “Kurumsallaşma Sürecinde Haksız Rekabet”, 3. *Türkiye Haksız Rekabet Kongresi*, TÜRMOB Yayınları 412, s. 66-71.

Arıkan, Y., (2000), “Kamuoyunda Mesleki İtibarımızı Yok Eden Haksız Rekabete Gelin Hep Birlikte Son Verelim”, *Mali Çözüm Dergisi*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, Sayı 52, s. 1-7.

Arıkan, Y., , *Zaman Esaslı Ücret Tarifesi*”, (<http://dosya.malatyasmmmo.org.tr/dosya/ZamanEsasliUcretTarifesi.pdf>), (erişim tarihi: 03.01.2013)

Arıkan, Y., (2002), “Muhasebe Mesleği Olmadan Yeminli Mali Müşavirlik Olabilir mi?”, *Mali Çözüm Dergisi*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, Sayı 58, s. 1-4.

Arıkan, Y., (2011), “Sürdürülebilir Kurumsal Yapı ve Haksız Rekabet”, *Mali Çözüm Dergisi*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, Sayı 103, s. 9-15.

Ataman, B., (2010), “Türkiye’de Kamu Denetimi ve Kamu Denetçilerine Genel Bakış”, *Maliye Finans Yazıları*, Yıl 24, Sayı 87, s. 17-26.

Dede, G., (2009), *101 Soruda Haksız Rekabet Olgusu*, Çetin Ofset, Ankara.

Dede, G. (2007), “Mesleki Süreci Yaşamak, Eğitim ve Haksız Rekabet”, *Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği Ankara Şube Bülteni*, Sayı 59.

Dilekyiğit, Ö., (2009), “Müşterilerden Kaynaklanan Haksız Rekabet”, *Bilanço Dergisi*, BSMMMO Yayınları, Sayı 119, s. 22-23.

Doğan, İ., (2010), “Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Haksız Rekabet”, 2. *Türkiye Haksız Rekabet Kongresi*, TÜRMOB Yayınları 379, s. 45-46.

Doğrusöz, B., Onat, Ö. ve Töralp, F., (2011), *Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, İSMMMO Yayınları, Mevzuat Serisi, No 9, İstanbul.

Gündüz, A., (2006), “Haksız Rekabet, Etik Kurallar ve Ücret Paradoksu”, (<http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ahmet/002/>), (erişim tarihi: 03.01.2013) (<http://www.isparta.smmmo.org.tr/>), (erişim tarihi: 02.05.2012.)

Oruç, M., (2009), *Haksız Rekabette Maddi Tazminat Davası*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Topçu, F., (2010), “Muhasebe İşlerinde Haksız Rekabetin Boyutları ve Unsurları”, 2. *Türkiye Haksız Rekabet Kongresi*, TÜRMOB Yayınları 379, s. 35-43..

Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kurulu (TÜRHAİK), (2011), *Haksız Rekabetle Mücadelede Meslek Mensubunun Pusulası*, Ankara.

Yaşar, R., (2011), “Muhasebe Mesleği ve Çözümlemeyen Tahsilat Sorununa Bir Bakış”, *Muhasebe Güncel Bülten*, 11.01.2011, (http://www.muhasabenet.net/makale_recep%20yasar%20smmm_muhasabe%20meslegi%20ve%20cozumlenemeyen%20tahsilat%20sorunu.html), (erişim tarihi: 03.01.2013)